

Затворање на затвореници во самица

*Извадок од 21-от Општ извештај на КСТ,
објавен во 2011*

Вовед

53. Затворањето односно сместувањето на затвореници во самица, во различен вид или форма, се среќава во секој затворски систем. Комитетот за спречување на тортура (КСТ) отсекогаш посветувал особено внимание на затворениците кои се затворени во самица, бидејќи тоа може да има исклучително штетно дејство врз металното, соматското и социјалното здравје на засегнатите лица.¹

Ова штетно дејство може да настапи непосредно по затворањето во самица и истото се интензивира со продолжување на времетраењето на мерката или кога нејзиното времетраење е неопределено. Најзначајниот индикатор за штетното дејство што затворањето во самица може да го предизвика е значително повисоката стапка на самоубиства меѓу затворениците кои биле изложени на ваква мерка во споредба со општата затворска популација. Оттаму, сосема е очигледно дека затворањето во самица, само по себе, потенцијално покренува прашања поврзани со забраната на тортура, нечовечко и понижувачко постапување или казнување. Покрај тоа, оваа мерка отвора простор за намерно лошо третирање на затвореници, прикриено од очите на останатите затвореници или од очите на затворскиот персонал. Поради овие причини, ова прашање зазема суштинско место во опсервациите на КСТ, така што при секоја посета делегацијата на Комитетот ги интервјуира и разговара со затворениците кои се сместуваат во самица со цел да ја утврди нивната состојба во затворот и нивното однесување, како и да ги провери постапките врз основа на кои се одлучува за затворањето во самица и врз основа на кои се преиспитува таквата одлука. Во овој дел од Општиот извештај, КСТ утврдува критериуми коишто ги користи при оценката на затворањето во самица. Комитетот верува дека доколку се почитуваат овие критериуми, тогаш користењето на мерката затворање во самица ќе се сведе на апсолутен минимум, како и ќе се обезбеди дека таа мерка ќе се применува за најкраток потребен временски период, дека секој режим за затворање во самица ќе се направи што е можно попозитивен и ќе се гарантира целосна одговорност за постапката во која се определува оваа мерка.

54. Под поимот „затворање во самица“ КСТ ја подведува секоја ситуација кога затвореникот е затворен издвоено од останатите затвореници, на пример, како резултат на судска одлука, дисциплинска санкција изречна во рамки на затворскиот систем, како

¹ Доказите од истражувањата се добро сумирани во делото на Sharon Shalev „Прирачник за затворање во самица“ („A Sourcebook on Solitary Confinement“ - Mannheim Centre for Criminology, London, 2008), кое е достапно во електронска форма на www.solitaryconfinement.org

превентивна административна мерка или како мерка за заштита на засегнатиот затвореник. Вообичаено, затвореникот кој е изложен на оваа мерка е затворен сам; меѓутоа во одредени држави тој/таа може да биде сместен со еден или двајца други затвореници; овој оддел подеднакво се однесува и на вакви ситуации.

Што се однесува до затворањето во самица на малолетни лица, практика кон која КСТ има посебно силни резерви, треба да се погледнат коментарите дадени од страна на Комитетот во неговиот 18-ти Општ извештај.²

Овој оддел не се однесува на изолацијата на затвореници поради медицински причини, бидејќи основите за една таква мерка имаат суштински различна природа.

Начела на кои треба да се внимава

55. Затворањето во самица дополнително ги ограничува и така веќе лимитираните права на лицата кои се лишени од слобода. Овие дополнителни ограничувања не се својствени за затворската казна, па оттаму тие треба да бидат посебно образложени. Со цел да се утврди дали наметнувањето на оваа мерка во одреден случај е оправдано, треба соодветно да се применат традиционалните тестови предвидени со одредбите на Европската конвенција за човекови права и судската пракса на Европскиот суд за човекови права. Едноставната скратеница ПЗОННД сумарно ги прикажува овие тестови.

(а) Пропорционалност: Секое дополнително ограничување на правата на затвореникот мора да биде поврзано со актуелна или потенцијална повреда што затвореникот ја предизвикал или ќе ја предизвика со неговите/нејзините постапки (или со потенцијална повреда на која тој/таа е изложен/а) во затворското опкружување. Имајќи предвид дека затворањето во самица претставува сериозно ограничување на правата на затвореникот, кое вклучува својствени ризици за затвореникот, степенот на актуелна или потенцијална повреда мора, во најмала рака, да биде еднакво сериозен и подложен да биде отстранет со една ваква мерка. Во многу земји, на пример, пропорционалноста се одразува во тоа што затворањето во самица е предвидено како санкција за најтешките дисциплински престапи, но сепак ова начело мора да се почитува во сите наврати кога оваа мерка се применува. Колку подолго се применува оваа мерка, толку посилно треба да биде нејзиното оправдување и треба многу повеќе да се направи за да се постигне нејзината цел.

(б) Законитост: Во домашното законодавство треба да се предвидат одредби за секој вид на мерката затворање во самица што како мерки се дозволени во земјата и таквите одредби треба да бидат разумни. Со нив, на разбирлив начин, треба да се запознаат сите лица кои можат да бидат изложени на оваа мерка. Со закон треба точно да се определат и околностите во кои може да се примени секој од видовите на мерката затворање во самица, лицата кои можат да ја применат оваа мерка, постапката што треба се следи, правото на засегнатиот затвореник да се произнесе во текот на постапката, правото на затвореникот да му се образложат детално причините за одлуката (ова подразбира дека во одредени случаи може да постојат оправдани причини да не се откријат одредени безбедносни информации или со цел да се заштитат интересите на трети лица), временскиот период за кој оваа мерка се применува, како и постапката за преиспитување на одлуката и постапката за понесување жалба против одлуката. Режимот за определување на секој вид на мерката затворање во самица треба да се утврди со закон, со тоа што секој од овие режими треба да се разликува од останатите.

² Види извештај CPT/Inf (2008) 25, став 26.

(c) Одговорност: Треба да се води целосна евиденција за сите одлуки за определување на мерката затворање во самица, како и за секое преиспитување на тие одлуки. Потребно е да се евидентираат сите фактори кои се земени во предвид при одлучувањето и податоците врз чија основа е донесена одлуката за определување ваква мерка. Исто така, треба да се евидентира и придонесот или одбивањето на затвореникот да придонесе во процесот на одлучување. Понатаму, треба целосно да се евидентираат односите со персоналот додека затвореникот се наоѓа во самица, вклучително и обидите на персоналот да комуницира со затвореникот и реакцијата на затвореникот.

(d) Неопходност: Правилото дека се допуштени само ограничувања кои се неопходни за безбедно и правилно издржување на затворската казна на затвореникот и кои произлегуваат од интересите на кривичната постапка подеднакво се применуваат и во однос на оние затвореници кое веќе се сместени во самица. Тоа значи дека за време на престојот во самица не треба, на пример, да постои автоматско ускратување на правата на посета, телефонски повици и кореспонденција или на пристап до ресурси кои вообичаено им се достапни на останатите затвореници (како материјали за читање). Едновременно, режимот треба да биде доволно флексибилен да дозволува олеснување на било кое од ограничувањата што не се неопходни во конкретниот случај.

(e) Не-дискриминација: При одлучувањето за определување на мерката затворање во самица, не само што треба да се земат во предвид сите околности, туку треба да се води сметка и да не се земат во предвид нерелевантни работи. Надлежните органи треба да ја следат примената на сите видови на мерката затворање во самица, со цел да се обезбеди тие да не се применуваат непропорционално, без постоење на објективно и разумно оправдување, спрема одреден затвореник или определени групи на затвореници.

Видови на мерката затворање во самица и нивната легитимност

56. Постојат четири главни ситуации во кои се применува мерката затворање во самица. Секоја од нив има свое оправдување и треба да се набљудува од различен агол:

(a) Затворање во самица како резултат на судска одлука

Во повеќето земји, судовите се надлежни да определат лицето кое се наоѓа во притвор (односно за време на претходната кривична постапка) да помине определен период во самица, во интерес на истрагата. Понатаму, во неколку земји, периодот на затворање во самица, по автоматизам, е составен дел на одредени санкции утврдени со закон или може да се изрече од страна на судот како составен дел од кривичната санкција.

Кога станува збор за изрекување на мерката затворање во самица од страна на судот како составен дел од условите за притвор, неспорно е дека треба да постои посебно оправдување за секој одделен случај и да постојат достатно докази за сместување на засегнатото лице издвоено од одредени затвореници или, во многу исклучителни околности, воопшто од останатите затвореници, како и да постои оправдување за ограничувањето на неговите/нејзините контакти со надворешниот свет. Оваа мерка треба да се примени само доколку постои вистински ризик од загрозување на текот на кривичната постапка и мора да подлежи на гаранциите опишани подолу во став 57.

КСТ смета дека мерката затворање во самица не треба никогаш да се изрече – односно не треба да постои можност за нејзино изрекување по наоѓање на судот – како дел од санкцијата. Во овој контекст треба да се посочи општо прифатеното начело дека престапниците се сместуваат во затвор за да ја издржат казната, а не таму да бидат казнети.

Затворањето само по себе значи казнување, така што секое друго потенцијално и сериозно отежнување на затворската казна како дел од казнувањето, е недопуштено. Во одредени случаи, може да биде неопходно затвореникот да се подведе под режимот на затворање во самица за одреден временски период; меѓутоа таквиот режим треба да биде во рамки на надлежноста на затворската управа, а не да биде дел од системот на кривични санкции.

(б) Затворање во самица како дисциплинска санкција

Ускратувањето на правото на затвореникот да контактира со останатите затвореници може да се определи во рамки на редовната дисциплинска постапка утврдена со закон, како најстрога дисциплинска санкција. Признавајќи ги опасностите што со себе ги носи оваа санкција, земјите предвидуваат нејзино максимално времетраење. Тоа може да варира од неколку дена до еден месец или повеќе. Во некои земји се допушта директорите на затворите да го определат максималното времетраење на оваа дисциплинска санкција, со можност судот да изрече и подолготрајна санкција. Во повеќето земји – но не во сите – се забранува последователно санкционирање со затворање во самица.

Имајќи го предвид потенцијалното штетно дејство на затворањето во самица, КСТ смета дека начелото на пропорционалност налага таа мерка да се применува како дисциплинска санкција само во исклучителни случаи, како последно средство и за што е можно пократок временски период. Во државите членки на Советот на Европа постои тенденција на намалување на максималниот период за кој може да се изрече затворањето во самица како санкција. КСТ смета дека максималниот период не смее да надминува 14 дена за одредено дело, а претпочитува тој период да биде уште пократок.³ Понатаму, треба да постои забрана за последователно санкционирање, со што ќе се избегне непрекинато времетраење на затворањето во самица за период кој го надминува максимално дозволиениот. Сите дела кои ги сторил затвореникот, а за кои се смета дека треба да биде изречена потешка санкција, треба да се третираат преку кривично-правниот систем на заштита.

(в) Административно затворање во самица во превентивни цели

Во повеќето европски земји со закон се дозволува донесување на административна одлука за затворање во самица на оние на затвореници, кои предизвикале и за кои основано се смета дека можат да нанесат сериозни повреди на другите или кои претставуваат сериозен ризик за сигурноста и безбедноста во затворот. Ова затворање може да трае кратко, како неколку часа во случај на изолиран инцидент, или подолг временски период од неколку години во оние случаи кога станува збор за затвореници кои се сметаат за особено опасни и продолжуваат да претставуваат непосредна закана за другите.

Овој вид на затворање во самица потенцијално може да претставува најдолготрајниот вид на затворање во самица и каде има најмалку процедурални гаранции. Оттаму, од суштинско значење е да постојат правила кои ќе обезбедат овој вид на затворање во самица да не се применува премногу често (на пример, како непосреден одговор на секој дисциплински престап за кој треба дополнително да се одлучува), премногу екстензивно или за премногу долг временски период. Имено, гаранциите кои се опишани подолу во став 57 мора ригорозно да се почитуваат за овој вид на затворање во самица.

³ Максималниот период на затворање во самица на малолетници секако треба да биде (што е можно) пократок.

(г) Затворање во самица како заштитна мерка

Во секој затворски систем постојат затвореници на кои им е потребна заштита од останатите затвореници. Ваквата заштита може да биде потребна поради природата на делото кое го сторило, соработката со правосудните органи или органите на прогонот, ривалството меѓу криминални банди, долгови внатре или надвор од затворот или општата ранливост на засегнатото лице. Додека многу затвореници од општата затворска популација можат да се справат во вакви околности, ризикот за некои од нив е таков што затворот ќе може да ја исполни својата должност за грижа спрема овие лица само на тој начин што ќе ги издвои од останатите затвореници. Ова може да се направи на барање на самиот затвореник или на иницијатива на затворската управа во случаите кога смета дека тоа е неопходно. Независно како се покренува постапката, останува фактот дека е мошне тешко да се прекине заштитата на затвореникот за остатокот од казната затвор што треба да ја издржува – можеби и за казните што евентуално би му биле изречени.

Државите имаат обврска да обезбедат сигурно опкружување за лицата кои издржуваат казна затвор и при исполнување на оваа обврска треба да вложат напори и да дозволат што е можно повеќе социјална интеракција помеѓу затворениците, во согласност со условите за одржување на ред во установата. Затворањето во самица како заштитна мерка треба да се примени само кога не постои друг начин за да обезбеди сигурноста на засегнатиот затвореник.

Одлука за затворање во самица: постапки и гаранции

57. Со цел да се обезбеди дека мерката затворање во самица ќе се примени само во исклучителни околности и за што е можно пократок временски период, за секој вид на мерката затворање во самица треба да се предвиди посебна постапка за нејзиното определување и преиспитување. Во оваа смисла, КСТ подолу ги предочува постапките за кои смета дека се соодветни:

(а) Затворање во самица како составен дел од условите за притворање

Како што е веќе наведено, затворањето во самица на лица кои се наоѓаат во притвор треба внимателно да се применува во случаите кога постојат непосредни докази дека постои сериозен ризик од попречување на кривичната постапка доколку засегнатото лице е поврзано со останатите затвореници или општо со други лица. Одлуката за примена на ваква мерка треба да се донесе во судска постапка, со целосно образложена пресуда, која може да биде посебно обжалена. Исто така, треба да постои можност за често преиспитување на одлуката од страна на надлежен суд, со цел да се утврди дека е неопходно да се продолжи мерката затворање во самица.

(б) Затворање во самица како дисциплинска санкција

Причините за изрекување на затворањето во самица како санкција и нејзиното времетраење треба во бидат, во целост, документирани во записникот во кој се евидентира текот на сослушувањето во дисциплинската постапка. Записникот треба да се достави до раководниот кадар во затворот и до органите кои вршат надзор над затворските установи. Исто така, треба да постои ефективна жалбена постапка преку која ќе се овозможи преиспитување на одлуката за вина на затвореникот и/или за изречената санкција, како и можност таа одлука да се измени во пракса. Неопходен предуслов за ова е на затворениците да им се даде можност во вакви ситуации да добијат правен совет.

Затвореници кои се изложени на ваква санкција треба да се посетуваат на дневна основа од страна на директорот на затворот или од друг поискусен кадар, како и да се прекине затворањето во самица кога тоа е неопходно со оглед на состојбата или однесувањето на затвореникот. Исто така, треба да се води евиденција за посетите и одлуките донесени во секој конкретен случај.

(в) Административно затворање во самица во превентивни цели

Овој вид на затворање во самица може да резултира во долготраен престој во самица и честопати со административната одлука не се определува неговото времетраење; овие два елемента го зголемуваат негативното дејство на мерката. Оттаму произлегува и потребата од постоење на ригорозна контрола над нејзиното спроведување. КСТ смета дека само најискусниот затворскиот персонал може да определи административно затворање во самица; во секој случај каде оваа мерка е примената како итна мерка мора веднаш да се извести најискусниот персонал во затворот кој се наоѓа на должност во дадениот момент и за тоа треба да се информира директорот на затворот што е можно поскоро. Исто така, затворскиот службеник, кој донел одлука за примена на ваква мерка, треба да изготви писмен извештај пред да го напушти работното место. Во извештајот треба да се наведат причините за одлуката и точното време кога е применета мерката, како и изјавите и наводите на затвореникот доколку истите можат да се утврдат. Исто така, треба постојано и непосредно да се следат сите случаи на затворање во самица во првите неколку часа и лицето треба да се пушти од самица веднаш штом причините за определување на оваа мерка престанале да постојат. Во сите случаи каде мерката е продолжена на повеќе од 24 часа, треба целосно да се преиспитаат сите аспекти на случајот, со цел мерката да се запре што е можно порано.

Доколку потребата од затворање во самица за подолг временски период станала очигледна, во таков случај треба да се вклучи лице надвор од затворот во кој е сместен затвореникот, на пример, поискусен член на персоналот кој работи во седиштето на затворската управа. Исто така, треба да се гарантира правото на жалба и преиспитување на одлуката од страна на независен орган или тело. Кога ќе се разгледува жалбата, тогаш органот треба да свика состанок во интер-дисциплинарен состав, на кој треба да се покани и засегнатиот затвореник кој ќе може да ги изнесе своите наводи. Најголемиот предизвик за тимот што ја преиспитува одлуката е да определи индивидуален план за затвореникот преку кој ќе се адресираат прашањата и причините поради кои затвореникот е сместен во самица. При одлучувањето, меѓу другото, треба да се разгледаа дали ограничувањата се строго неопходни за затвореникот – односно дали може да се допушти одредена социјализација со избрана група на други затвореници. Органот кој врши преиспитување треба на затвореникот да му достави писмена и образложена одлука, со поука каде таа одлука може да се обжали. По донесување на првичната одлука, треба да постои механизам за нејзино преиспитување, најмалку по истекот на првиот месец, а потоа на секои три месеци, на кој начин ќе се оценува напредокот во остварувањето на договорениот индивидуален план, а доколку е потребно да се изготви и нов план. Колку подолго време едно лице се наоѓа во ваква ситуација, толку потемелно треба да биде преиспитувањето и треба да се ползуваат повеќе ресурси, а особено оние надвор од затворот, во обидот за (ре)интеграција на затвореникот во нормалниот режим на затворот. Затвореникот треба да има право да бара преиспитување на одлуката во секое време и да добие независен извештај за преиспитувањето. Директорот на затворот и поискусниот затворски персонал треба на дневна основа да ги посетуваат затворениците во самица и да се запознаат со нивните индивидуални планови. Медицинскиот персонал, исто така, треба да посветува особено внимание на затворениците кои се сместени во вакви услови.

(г) Затворање во самица како заштитна мерка

Во случаите кога заштитата е иницирана „на барање“ на затвореникот се покренуваат помалку прашања во споредба со оние случаи каде се „наредува“ заштита на лицето од страна на затворскиот персонал, сепак, и во вакви случаи треба да се води сметка за одредени работи. КСТ смета дека најпрво треба да се испробаат сите алтернативи, вклучително и префрлање во друг затвор било на затвореникот кој има потреба од заштита или на затворениците кои го предизвикале проблемот, медијација и влијателна обука, а на затвореникот треба да му се објаснат детално последиците од одлуката за заштита со сместување во самица. Се разбира, секое барање од било кој затвореник, кој бил изложен на ваква доброволна заштита да се врати во нормалниот животен тек во затворот, треба да се разгледа и да се прифати доколку тоа може да се спроведе на безбеден начин.

Оние лица спрема кои е применета оваа заштитна мерка спротивно на нивната волја треба да имаат право да учествуваат во расправата при донесување на одлуката за примена на таква мерка, како и да се произнесат за алтернативните решенија. Исто така, треба да им се даде целосно образложение на одлуката и можноста за нејзино оспорување на повисоко ниво. Одлуката треба редовно да се преиспитува со цел затворањето во самица да се прекине веднаш штом таа мерка повеќе не е неопходна.

Материјални услови при затворањето во самица

58. Ќелиите кои се користат за затворање во самица треба да ги исполнуваат истите минимални услови кои се однесуваат и на останатите простории за сместување на другите затвореници. Имено, тие треба да имаат соодветни димензии, да имаат природна светлина и да се опремени со извори на вештачко осветлување (во двата случаи, осветлувањето треба да биде доволно за читање), како и да имаат соодветно затоплување и вентилација. Ќелиите исто така треба да бидат опремени со средства за комуникација со затворскиот персонал. Неопходно е да постојат соодветни услови за вршење на природните потреби на затворениците на дискретен начин и во секое време, како и услови за туширање онолку пати колку што им е дозволено и на останатите затвореници кои се опфатени со нормален режим во затворот. На затворениците кои се сместени во самица треба да им се дозволи да носат нормална затворска облека и храната што ја добиваат треба да е соодветна на нормалниот режим на исхрана во затворот, вклучително и посебни диети кога тоа е потребно. Што се однесува до просторот за физичка активност на овие затвореници, тој треба да биде доволно голем за да може да го користат за оваа намена и треба да има одредени средства за заштита.

59. Многу често, делегациите на КСТ утврдуваат дека еден или повеќе од гореспоменатите барања и стандарди не се почитуваат, а особено тоа е случај со затворениците кои се затворени во самица како дисциплинска санкција. На пример, ќелиите кои се наменети за овој вид на затворање во самица понекогаш се лоцирани во подрумските простории, каде не ретко овие ќелии се премногу мали, понекогаш со димензии од 3 до 4m²; во овој контекст, КСТ нагласува дека сите ќелии кои се помали од 6m² не треба да се користат за сместување на затвореници. Исто така, просториите кои се користат за физичка активност на овие затвореници често се несоодветни.

60. Вообичаена пракса е да ќелиите каде се сместени затворениците на кои мерката затворањето во самица им е изречена како казна да имаат многу малку мебел, кој вообичаено е безбедно фиксиран за подот на просторијата. Сепак, се нагласува дека овие ќелии треба да бидат опремени, како минимум, со маса, соодветно место за седење во текот на денот (на пример, столица или клупа), како и со соодветен кревет и постелнина за време на ноќта.

Во однос на другите ќелии каде се сместуваат затвореници кои се затворени по други основи во самица, КСТ смета дека тие треба да бидат опремени со мебел на ист начин, како и ќелиите во кои се сместуваат останатите затвореници кои се опфатени со нормалниот режим во затворот.

Режим на затворање во самица

61. Како што е тоа случај и со сите другите режими кои се применуваат во однос на затворениците, и во однос на затворениците кои се сместени во самица, треба да се почитува начелото според кое не треба да применуваат повеќе ограничувања отколку што се неопходно потребни за нивно безбедно и уредно издржување на казната. Понатаму, потребно е да се вложат посебни напори за да се унапреди режимот на оние затвореници кои се сместени во самица на подолг временски период и кои имаат потреба од посебно внимание, со цел да се минимизира штетното дејство што оваа мерка може да го има врз нив. Не е потребно да се има „се или ништо“ пристап кон ова прашање. Секое одделно ограничување треба да се примени само доколку е соодветно на проценетиот ризик за секој затвореник поединечно. Подеднакво важно е, како што е веќе споменато, да постои јасна дистинкција помеѓу режимите кои се применуваат во однос на лицата кои се затворени во самица, во зависност од видот и карактерот на мерката затворање во самица.

(а) Затворениците кои се сместени во самица како составен дел на условите за притвор што го изрекол судот треба да се третираат што е можно повеќе како и останатите притворени лица, при што дополнителните ограничувања ќе се применуваат стриктно кога се неопходни да се обезбеди нормален тек на кривичната постапка.

(б) На затворениците кои се сместени во самица како дисциплинска санкција никогаш не треба целосно да им се ускратат контактите со нивните семејства, а било какви ограничувања на тие контакти треба да се воведат само доколку делата за кои се осомничени се поврзани со тие контакти. Истовремено, не треба да постои ограничување на правото на пристап до адвокат. Овие затвореници треба да имаат право на физичка активност на отворен простор во времетраење од најмалку еден час дневно и тоа од првиот ден на затворањето во самица и тие треба да се поттикнуваат на физичка активност на отворено. Исто така, треба да им се овозможи пристап до разумен опсег на материјали за читање (кои, на пример, не би требало да се ограничат на материјали со религиозна содржина). Истовремено, од суштинско значење е затворениците да имаат одреден вид стимулација која ќе им помогне во зачувување на нивната ментална благосостојба.

(в) Затворениците кои се сместени во самица како административна мерка во превентивни цели исто така треба да имаат индивидуален режимски план, кој ќе биде насочен кон причините за примена на оваа мерка. Со овој план, треба да се настојува максимално да се остваруваат контакти со останатите лица во затворот – првенствено со персоналот, а веднаш штом тоа стане изводливо и соодветно и со останатите затвореници – како и да се предвидат различни активности за да се исполнат деновите поминати во самица. Персоналот треба да го поттикнува учеството во и да ги олеснува контактите на овие затвореници со надворешниот свет. Основната цел, која треба да провејува во текот на административното затворање во самица, е да се убеди затвореникот да се врати под нормалниот режим во затворот.

(г) Што се однесува на затворениците кои се сместени во самица како заштитна мерка, треба да се воспостави рамнотежа, од една страна помеѓу потребата да се избегне овој вид на мерка да стане премногу атрактивен за затворениците, а од друга страна да се минимизираат ограничувањата што се наметнуваат со примената на оваа мерка. Секако, на почетокот од

сместувањето во самица, треба да се преземат чекори за побрза реинтеграција на засегнатото лице; доколку стане јасно дека е потребна подолготрајна заштита и дека не постои друго решение, треба да се настојува режимот на затворање во самица да се унапреди. Исто така, треба да се вложат посебни напор за да се идентификуваат други затвореници со кои засегнатото лице ќе може безбедно и сигурно да комуницира и да се дружи, како и ситуациите во кои лицето би можело да се изведе надвор од самицата.

Улогата на затворските здравствени служби при затворањето во самица

62. Медицинските лица кои работат во затворот дејствуваат како лични лекари на затворениците, па оттаму обезбедувањето на позитивен однос на лекар-пациент меѓу нив претставува главен фактор во зачувување на здравјето и добросостојбата на затворениците. Практиката според која затворскиот лекар потврдува дали лицето е подобно да биде затворено во самица како санкција (или друг вид на затворање во самица што се изрекува спротивно на желбите на затвореникот) очигледно дека не може да придонесе кон воспоставување на еден таков однос. Ова беше потенцирано во Препораката Rec (2006) 2 на Комитетот на министри во врска со ревидираните Затворски правила; всушност, правилото во претходната верзија на Затворските правила според кое, затворските лекари беа должни да потврдат дека засегнатите затвореници се подобни да бидат изложени на една ваква мерка, сега е отстрането. КСТ смета дека медицинскиот персонал во ниту еден случај не треба да учествува во донесувањето на одлука која резултира во било каков вид на затворање во самица, освен кога таа мерка се применува поради медицински причини.

63. Од друга страна, здравствените работници треба внимателно да ја следат состојбата на сите затвореници кои се сместени во самица. Здравствените работници во затворот треба да бидат информирани за секое затворање во самица и треба да ги посетуваат затворениците веднаш по нивното сместувањето во самица, а потоа на редовна основа, најмалку еднаш дневно и да им укажат итна медицинска помош и третман во зависност од потребите. Исто така, тие треба да го информираат директорот на затворот во случај кога здравјето на затвореникот е сериозно доведено во прашање поради престојот во самица.

Заклучок

64. Целта на КСТ е, преку овие утврдени стандарди, да се минимизира примената на мерката затворање во самица во затворите, не само поради менталните, соматските и социјалните штетни последици што таа може да ги има врз затворениците, туку и поради можноста за намерно лошо постапување со овие затвореници. КСТ смета дека затворањето во самица треба да се применува само во исклучителни околности, како последно средство и за што е можно пократок временски период.

Затворениците кои се затворени во самица треба да бидат сместени во пристојни услови. Понатаму, оваа мерка треба да повлекува минимални ограничувања за затворениците во согласност со нејзината цел и однесувањето на затвореникот и секогаш треба да биде придружена со постојани напори на затворскиот персонал да се надминат причините поради кои е применета ваква мерка. Поконкретно, режимите на затворање во самица треба да бидат што е можно попозитивни и насочени кон решавање на факторите кои ја направиле примената на таа мерка неопходна. Дополнително, соодветни правни и практични гаранции треба да бидат вградени во процесите на одлучување и преиспитување на одлуката за примена на оваа мерка .

Доколку се обезбеди мерката затворање во самица секогаш да биде пропорционален одговор на тешки ситуации што настануваат во затворите, на тој начин ќе се поттикне позитивна интеракција помеѓу затворскиот персонал и затворениците и ќе се ограничи штетата што веќе им е нанесена на лицата од затворската популација кои најчесто се вознемирувани.